

Jaarverslag 2017

Stichting Kompas Bommelerwaard

Stichting Kompas biedt kansen
op actief en krachtig meedoen

Jaarverslag Stichting Kompas Bommelerwaard 2017

Inhoud

1. Inleiding

Doelstelling

Organisatie en uitvoering

2. Activiteiten Stichting Kompas Bommelerwaard 2017

Werkveld 1: Werken, leren en economische zelfstandigheid

Werkveld 2: Gezond leven en veiligheid

Werkveld 3: Maatschappij, kunst en cultuur

Bijlage: Financieel overzicht 2017

Stichting Kompas
Maatschappelijke participatie Bommelerwaard
Locatie: Brede school De Waluwe
Postadres: Wichard van Pontlaan 19
5302 XA Zaltbommel
email: info@kompasbommelerwaard.nl
www.kompasbommelerwaard.nl

1. Inleiding

Het jaarverslag over 2017 is de weergave van de activiteiten die in 2017 door Stichting Kompas Bommelerwaard zijn uitgevoerd.

Het veelzijdige aanbod van de activiteiten van Kompas is laagdrempelig en toegankelijk voor alle inwoners van de gemeente Zaltbommel en de gemeente Maasdriel. Een aantal activiteiten zijn gemeentegrens-overschrijdend, zoals de netwerkgroep GrowZ voor werkzoekenden in de Bommelerwaard en Rivierenland. Het aanbod van activiteiten voor en door vrouwen en mannen beweegt mee met maatschappelijke veranderingen en trends in beleid en tijdgeest.

Kompas maakt zich sterk voor het verbinden van inwoners uit alle landen en culturen die in de Bommelerwaard wonen en werken. Het motto hiervoor is *'Leren participeren, participerend leren'*. Binnen het werk van Stichting Kompas is structureel aandacht voor inwoners met minder kansen en mogelijkheden.

Door het organiseren van educatieve, sociale en culturele activiteiten leverde Kompas ook in 2017 een actieve bijdrage aan het welzijn van inwoners op het gebied van: sociale en economische participatie; sport, gezond en veilig leven; kunst en cultuur. Het resultaat van de intensieve samenwerking van Stichting Kompas met andere maatschappelijke organisaties in de Bommelerwaard is een afgestemd programma, dat aansluit bij actuele vraagstukken in de samenleving.

Kwaliteit en deskundigheid staan bij Kompas hoog in het vaandel. Door de inzet van veel deskundige vrijwilligers en dankzij subsidiegevers en sponsors, heeft de Stichting haar vele activiteiten en werkzaamheden ook in 2017 kunnen uitvoeren. Stichting Kompas heeft elke euro nodig. Zij geeft deze verantwoord uit aan een groot scala van activiteiten die elkaar versterken en in het belang zijn van alle inwoners van de Bommelerwaard. Kompas doet zeker geen dingen dubbel en organiseert geen activiteiten die niet noodzakelijk zijn of niet geïnitieerd zijn door inwoners zelf.

Het aantal deelnemers van Stichting Kompas nam ook in 2017 weer toe. Veel activiteiten hadden een groeiend aantal deelnemers en gemiddeld deden 200 tot 220 deelnemers per week mee aan activiteiten. Deze toename was vooral te zien bij de (digi)taalactiviteiten en bij nieuwe activiteiten, zoals thema's over gezond leven en veiligheid voor Syrische statushouders.

Ook het aantal mensen dat zich met hulpvragen bij het LeerWerkKompas en/of de Formulierenbrigade meldde, was toegenomen. De vragen voor ondersteuning waren inhoudelijk ook duidelijk complexer en omvangrijker geworden. Zeker van de groep inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zoals laagopgeleiden, migranten- vluchtelingengroepen en van 50plussers.

Het leeft en bruist bij Kompas dankzij de grote inzet van heel veel enthousiaste vrijwilligers. Het bestuur wil hen speciaal bedanken! Samen met hen bouwen en ontwikkelen we heel graag verder ook in 2018.

Doelstelling

De doelstelling van Stichting Kompas is het bevorderen van participatie, emancipatie en welzijn in de ruimste zin van het woord van alle inwoners van het werkgebied van de Stichting. Dit wil Kompas bereiken met een integrale aanpak onder andere door:

- Het initiëren, ontwikkelen, coördineren en uitvoeren van activiteiten op het gebied van maatschappelijke, educatieve en culturele participatie;
- Het organiseren en stimuleren van ontmoeting en dialoog tussen diverse groepen inwoners in het werkgebied van de stichting;
- Het verstrekken van informatie en advies aan inwoners, organisaties, bedrijven en beleidsmakers;
- Het signaleren van maatschappelijke vragen en knelpunten en het stimuleren van een gezamenlijke aanpak;
- Het stimuleren en ondersteunen van burgerinitiatieven en actief meedoen;

- Het behartigen van belangen en ondersteunen van degenen in de samenleving die daaraan behoefte hebben;
- Een netwerkopbouw en de samenwerking met relevante organisaties versterken door gebruik te maken van elkaars kennis, expertise en activiteiten.
- De deskundigheid van vrijwillige medewerkers te bevorderen en hen zoveel mogelijk te ondersteunen bij hun werkzaamheden.

Organisatie en uitvoering

De werkzaamheden worden voornamelijk uitgevoerd door deskundige vrijwilligers.

Op projectbasis zijn enkele gekwalificeerde werknemers aangesteld voor de organisatie van deelprojecten en professionele ondersteuning van vrijwilligers.

Het bestuur van Kompas is een werkbestuur, wat betekent dat leden van het bestuur naast bestuurlijke taken ook uitvoerende en organisatorische taken hebben. Het bestuur telt nu zes bestuursleden en twee adviseurs.

Dankzij subsidie van het Oranjefonds, met een aanvulling vanuit het Kansfonds, kon in september 2017 een algemene coördinator beginnen. Dit was dringend nodig voor de professionele ondersteuning en begeleiding van de vele vrijwilligers en om alle activiteiten voor deze actieve organisatie goed te regelen en uit te voeren.

Stichting Kompas en vrijwilligerswerk

Zoals gezegd kan het werk van Kompas alleen gedaan worden dankzij het enthousiasme en de actieve inzet van vrijwilligers. Alle activiteiten zijn gericht op het versterken van de eigen kracht van inwoners, het activeren en stimuleren van sociale en economische participatie en het versterken van medeverantwoordelijkheid.

Mede dankzij hun werkzaamheden bij Kompas, vond een aantal vrijwilligers in 2017 betaald werk.

Het vinden van een betaalde baan is een belangrijke doelstelling van het LeerWerkKompas.

Voor Kompas betekent dat het vinden van gekwalificeerde vrijwilligers, de begeleiding van mensen en de continuïteit van activiteiten voortdurend aandacht nodig heeft. Kompas was ook actief betrokken bij de uitvoering van Maasdriel Vrijwilligt.

In 2017 waren er bij Stichting Kompas tussen de 80 en 95 vrijwilligers actief binnen de verschillende werkvelden.

Goede faciliteiten en professionele ondersteuning zijn belangrijke voorwaarden voor verantwoord vrijwilligerswerk. In dit kader organiseert Stichting Kompas met betrokken professionals doorlopend bijeenkomsten voor scholing en deskundigheidsbevordering. Een paar voorbeelden:

- Het ROC RIVOR gaf in 2017 (bij)scholing aan vrijwilligers voor de taalactiviteiten, gericht op lesmateriaal, de opzet van programma's en praktische ondersteuning op de werkvloer met betrekking tot inhoud, werkwijze en methodiek.
- Deskundigheidsbevordering en professionele ondersteuning van de vrijwilligers van het LeerWerkKompas.
- Professionele ondersteuning voor het project 'Ouder worden in twee culturen' en 'Gezond Leven en Veiligheid'.
- Themabijeenkomsten met vrijwilligers. Zo werden onder andere de thema's laaggeletterdheid en inburgering besproken.
- Uitwisseling van werkervaringen, kennisdeling en elkaar ontmoeten waren belangrijke onderdelen tijdens alle bijeenkomsten.

Stichting Kompas is sinds 2016 een erkend Leerbedrijf. Van september 2016 – mei 2017 werkte er bij Kompas een stagiaire in het kader van de studie Maatschappelijke Zorg met specialisatie Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen. Bij de Formulierenbrigade werkten voor kortere periodes twee stagiaires van de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening.

Stichting Kompas en samenwerking met organisaties in de Bommelerwaard

Bestuursleden hebben regelmatig en waar nodig overleg over inhoud, samenwerking en afstemming van activiteiten met zowel de gemeenten Zaltbommel en Maasdriel als met organisaties die actief zijn op het gebied van maatschappelijke participatie, educatie, zorg en welzijn. Organisaties kunnen elkaar op deze manier versterken, hiaten en problemen in het dienstverleningsaanbod in de Bommelerwaard op tijd signaleren en indien mogelijk oplossen.

Door verschillende organisaties is, op het gebied van Zorg en Welzijn, ook in 2017 een beroep gedaan op Kompas voor samenwerking, advies, ondersteuning en verwijzing.

Stichting Kompas werkt gericht samen met organisaties in de Bommelerwaard en Regio Rivierenland, afhankelijk van de thematiek. De intensiteit van samenwerking wordt bepaald door het onderwerp en varieert van incidenteel overleg en kennisdeling tot het samen organiseren van activiteiten.

Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Betreffende de Nederlandse Taal is er veelvuldig overleg en nauwe samenwerking met de ROC's, Vluchtelingenwerk, gemeenten Maasdriel en Zaltbommel en met de bibliotheken in Regio Rivierenland.
- De activiteiten van het LeerwerkKompas worden in nauwe samenwerking uitgevoerd met o.a. Stichting Humanitas, Vluchtelingenwerk, Werkzaak.
- In het kader van gezondheid is er regelmatig overleg met de GGD en betrokken organisaties in Tiel over gerichte activiteiten op het gebied van Gezond Leven en Bewegen.
- Op het gebied van beleidsontwikkelingen en samenwerking in de Regio is er afstemming met collega-instellingen.
- Op het gebied van discriminatie en mensenrechten is er overleg met Ieder1Gelijk en collega's in Tiel.

Bij grote(re) gemeente-brede projecten als de Brede Beweging, het Bondgenootschap Geletterdheid, informatiemarkten enzovoorts wordt Kompas vertegenwoordigd door vrijwilligers en bestuursleden.

Samen met Stichting Welzijn Bommelerwaard, Cello en Buurteams organiseerde Stichting Kompas twee netwerkbijeenkomsten met het doel elkaar te informeren, opdat de verbinding en samenwerking wordt versterkt. De thema's in 2017, "Vluchtelingenwerk in de Bommelerwaard" en "Hulp bij financiële problemen" werden erg goed bezocht.

Locatie activiteiten

Stichting Kompas heeft een eigen ruimte in de Brede school De Waluwe. In deze grote werkruimte met de sfeer van een huiskamer vinden veel activiteiten plaats. Door uitbreiding van activiteiten en het groeiende aantal deelnemers werd ook in 2017 regelmatig uitgeweken naar het Cultureel Café van de Brede School. De Beheercommissie van de Brede School de Waluwe hoopt in 2018 de noodzakelijke herinrichting van het Cultureel Café te realiseren.

Naast de eigen ruimte in Zaltbommel werd ook gebruik gemaakt van ruimtes in de bibliotheken van Kerkdriel en Ammerzoden.

Kompas en de brede school De Waluwe

Als medegebruiker van de brede School de Waluwe participeerde Kompas actief in het maandelijkse gebruikersoverleg, waarin teamleiders, directeuren van de twee basisscholen en van de Kinderopvang/ peuterspeelzaal/ BSO en de voorzitter van Stichting Kompas de gebruikers vertegenwoordigden.

In 2017 heeft het Gebruikersoverleg de Pedagogische Visie van Brede School de Waluwe herijkt en aangepast naar een Integraal KindCentrum.

In 2017 is onder coördinatie van de SWB, het Voorleesproject gestart voor kinderen en ouders van Brede School de Waluwe.

PR en media

Bijna wekelijks is er aandacht voor de activiteiten van Stichting Kompas Bommelerwaard in de lokale huis-aan-huisbladen De Toren, het Kontakt en het Carillion. Lopende en nieuwe activiteiten worden zo gecommuniceerd. Bekendmaking en werving vinden ook plaats door mond-tot-mondreclame, via de vele samenwerkende organisaties en informatiefolders en -flyers.

In 2017 is de website van Stichting Kompas vernieuwd en heeft GrowZ een eigen webpagina met een besloten gedeelte voor de leden van deze netwerkgroep. Ook worden activiteiten en nieuwtjes van en over Kompas sinds medio 2017 gedeeld via sociale media. De bekendheid van Kompas in de Bommelerwaard is daardoor toegenomen. Dit is te merken aan het groeiende aantal inwoners dat de weg naar Kompas weet te vinden.

Financiële zaken

Dankzij de subsidie van de gemeenten Zaltbommel en Maasdriel, het Oranje Fonds, het VSB-Fonds, Kansfonds en bijdragen vanuit de Van Voorden Stichting en Kringloop de Spullewaard, kon de Stichting in 2017 haar werkzaamheden uitvoeren.

Voor alle activiteiten werd door Kompas aan de deelnemers een bijdrage gevraagd.

De financiële verantwoording is te vinden in het Financiële Jaarverslag 2017. Zie bijlage.

2. Activiteiten Stichting Kompas Bommelerwaard 2017

De werkzaamheden van de Kompas zijn ondergebracht in drie werkvelden:

1. Werken, leren en economische zelfstandigheid
2. Gezond leven en veiligheid
3. Maatschappij, kunst en cultuur

Werkveld 1: Werken, leren en economische zelfstandigheid

De activiteiten zijn gericht op maatschappelijke participatie, emancipatie, zelfstandigheid, samenwerking en netwerkbouw.

Barrières voor maatschappelijke participatie en deelname aan het arbeidsproces zijn vaak een laag opleidingsniveau, gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal, onvoldoende kennis en vaardigheden, het ontbreken van een startkwalificatie of mogelijke discriminatie. Dit vraagt extra aandacht en inzet, vooral maatwerk en integrale aanpak in samenwerking met betrokken partners. In dit kader heeft Kompas een aanbod van cursussen, trainingen en programma's op het gebied van taal en werk, een rol als intermediair en het behartigen van belangen van inwoners uit de gemeenten Maasdriel en Zaltbommel richting participatie, maatschappelijke en economische zelfstandigheid.

Doelstelling

Het verbeteren en/of behouden van de sociaal economische positie en zelfstandigheid van inwoners in de Bommelerwaard.

Deelname aan het arbeidsproces, vrijwilligerswerk en/of andere maatschappelijke activiteiten en het verhogen van het scholingsniveau/opleiding.

Het versterken van maatschappelijke participatie, zelfstandigheid en een eigen sociaal netwerk naar vermogen van deelnemers.

Verdere toerusting van deelnemers en het realiseren van een netwerk met relevante partners op het terrein van werken en leren, verbetering en afstemming van diensten.

Activiteiten Leren en werken

Taalactiviteiten: Oefening en ondersteuning Nederlandse taal

Ook dit jaar is gewerkt aan het verder ontwikkelen en organiseren van taalactiviteiten in samenhang met sociale activering, participatie en emancipatie. Het bieden van een integraal aanbod van Nederlandse taal, rekenen, digitale vaardigheden, maatschappelijke oriëntatie en taal op de werkvloer was het uitgangspunt. Het programma met taalactiviteiten bood extra oefening en ondersteuning aan inwoners, gericht op activering en participatie.

De verdere opzet en ontwikkeling van taalactiviteiten was in samenspraak met betrokken professionals zoals de aanpak en methodieken die aansluiten bij de verschillende niveaus en het brede scala van doelen van deelnemers. De afstemming en samenwerking met het ROC-Rivior, Koning Willem 1 College, Bibliotheek Rivierenland, het Bondgenootschap Geletterdheid, Vluchtelingenwerk, Werkzaak en betrokken organisaties was hier van belang. Kompas heeft in november haar handtekening gezet onder het Taalakkoord Rivierenland 2018-2020, het vervolg op het Bondgenootschap Geletterdheid Rivierenland, een initiatief om samen met gemeenten, maatschappelijke organisaties en bedrijven laaggeletterdheid in deze regio terug te dringen. Vanuit de praktijk is er meer en meer aandacht voor de relatie tussen laaggeletterdheid, armoede en gezondheid. De aanpak hiervan vraagt de nodige inzet en samenwerking van betrokken organisaties.

Vraag naar lessen Nederlands

Ook dit jaar was er veel vraag naar taallessen en taalvaardigheden in brede zin zoals: extra oefening in spreken, luisteren, lezen, schrijven, gesprekken voeren, oefenen van sociale vaardigheden en digitale vaardigheden. De vragen van deelnemers waren divers zoals: extra ondersteuning bij inburgering en oefening voor inburgeringsexamens; oefening bij alfabetisering; ondersteuning en hulp

voor staatsexamens B1 en B2; opfrissen en verbeteren van taalvaardigheden; niveauverhoging; taal oefening en sociale vaardigheden gericht op een opleiding en verdere scholing; verbetering van taal op de werkvloer en vrijwilligerswerk. Deelnemers noemen ook als doel dat ze zelfstandig en zelfredzaam zijn; mee willen doen in het maatschappelijk verkeer, dat ze het opbouwen van een sociale netwerk en beter kunnen communiceren met kinderen belangrijk vinden evenals contacten met scholen en kinderopvang.

Naast migranten- vluchtelingengroepen en arbeidsmigranten hebben ook enkele autochtone inwoners, die problemen hebben met lezen en/of schrijven, aan de lessen deelgenomen. Verder konden inwoners, die ontheffing krijgen voor de inburgering en niet meer verder kunnen bij het ROC, terecht kunnen bij Kompas voor niveauverhoging.

Voor veel deelnemers, die taallessen volgden bij het ROC-Rivierland en het KW1-College, boden de lessen bij Kompas extra ondersteuning. In dit kader werd nauw samengewerkt met beide ROC's en waren er wederzijdse verwijzingen en afstemmingen. De afstemming rond inburgering bleek belangrijk, zodat mensen niet in de problemen kwamen en op tijd hun examens haalden.

Aanmelding/inschrijving

Deelnemers meldden zichzelf aan, kwamen via familie en bekenden bij Kompas, of werden verwezen door Gemeenten, ROC's, Werkzaam, Leerwerkloket, UWV, Vluchtelingenwerk, Dienstwerk, Werkgevers, SWB, Buurtzorg Jong, Buurteam, STMR, Thuiszorg, Consultatiebureaus, Basisscholen, Bibliotheken, Peuterspeelzalen, Humanitas, Kerken en betrokken organisaties.

Kompas als informatiepunt en wegwijzer voor taal NT1 en NT2

Inwoners, potentiële deelnemers konden een afspraak maken en zich inschrijven bij Kompas, kregen informatie over mogelijkheden van taalonderwijs in de Bommelerwaard en omgeving. Zij kregen advies over een passend taal/digitaal aanbod bij Kompas, de ROC's, een combinatie van Kompas en ROC, verwijzing naar Leerpunten in de bibliotheek en/of andere vormen van taalondersteuning. In de praktijk bleek Kompas voor veel inwoners te functioneren als een zeer laagdrempelig informatiepunt voor taal en daaraan gerelateerde onderwerpen. Dit geeft ook de noodzaak aan van een goede structuur en open deuren waar inwoners terecht kunnen met hun vragen over NT1, NT2 en digitale vaardigheden. Gezien het probleem van laaggeletterdheid in deze regio vraagt dat een voortvarende planning en aanpak in 2018 en het realiseren van taal-leerhuizen met betrokken partners.

Aantal taalgroepen in Zaltbommel en Maasdriel

De taalactiviteiten werden in Zaltbommel uitgevoerd in zes groepen en georganiseerd op dinsdag- en donderdagochtend, woensdag- en vrijdagochtend, dinsdag- en woensdagmiddag en op donderdagavond. Op dinsdag- en woensdagmiddag werd met name extra ondersteuning geboden aan deelnemers die wilden alfabetiseren en/of inburgeren en al les volgden bij het ROC. Daarnaast werden deze lessen ook gevolgd door deelnemers met ontheffing van het inburgeringsexamen. Alle groepen waren toegankelijk voor vrouwen en mannen, uitzondering hierop was de woensdagmiddag. Op deze middag werd nog taalles gegeven aan vrouwen 50+ in het kader van het project 'Ouder worden in twee culturen'.

In de bibliotheken van Kerkdriel en Ammerzoden werden iedere vrijdagochtend taallessen verzorgd: 'Taalplus'. Voor deze groepen boden de beide bibliotheken een prima accommodatie, faciliteiten en passende leeromgeving. Bovendien volgden een aantal deelnemers uit Maasdriel ook lessen bij Kompas. Dit vanwege een eerder gestart traject of vanwege een passend aanbod.

Aantal deelnemers en vervolg

Het afgelopen jaar hebben 140 inwoners deelgenomen aan taalactiviteiten, voor een korte of langere periode, waarvan 2/3 uit de gemeente Zaltbommel en 1/3 uit de gemeente Maasdriel. Ook dit jaar kwamen veel vragen voor extra taallessen van statushouders in het kader van inburgering, van Poolse inwoners en van inwoners in het kader van gezinshereniging. Het aantal deelnemers varieerde gemiddeld van 10 tot 16 deelnemers per groep.

Verschillende deelnemers hebben dit jaar onderdelen van inburgering gehaald. Sommigen hebben hun inburgering afgerond of een niveauverhoging behaald.

Kompas stimuleerde deelnemers door te gaan met taallessen. De meeste deelnemers gingen dan ook door voor niveauverhoging, vervolg inburgering en/of staatsexamen met het oog op werk, scholing en vervolgopleidingen. Sommige deelnemers volgden via Werkzaak en in samenspraak met de ROC's, leerwerktrajecten meestal in combinatie met niveauverhoging taal.

Begeleiding taalactiviteiten

De taalactiviteiten werden begeleid door deskundige en gekwalificeerde vrijwilligers. Gezien de grote diversiteit in de groepen, verschillende doelen en niveaus, werd er veel gewerkt in subgroepen, en waren er 3 á 4 vrijwilligers per groep. Vrijwel alle groepen hadden voldoende medewerkers.

De werving van taalvrijwilligers loopt voortdurend door, zowel voor Zaltbommel als voor de plaatsen Kerkdriel en Ammerzoden.

Vraag individuele ondersteuning taal

Regelmatig kwamen er vragen voor individuele ondersteuning Nederlandse taal.

Enkele vrijwilligers boden individuele begeleiding en extra ondersteuning bij taal en trajecten richting inburgering, werk en/of scholing.

Werkbezoeken

Aan het einde van het cursusjaar hebben alle taalgroepen een excursie georganiseerd, passend bij hun groep in het kader van maatschappelijke oriëntatie.

Les- werkmateriaal

In het kader van kwaliteitsverbetering werd verder geïnvesteerd in methodieken, lesmateriaal op maat, methoden die aansloten bij de verschillende groepen en niveaus. Naast digitale programma's, sites om te oefenen werd er lesmateriaal aangeschaft voor rekenen, oefeningen spreken, lezen, schrijven en maatschappelijke oriëntatie, zoals 'Succes en Spreektaal'. Dit gebeurde ook in overleg en afstemming met het ROC.

Deskundigheidsbevordering voor taaldocenten/vrijwilligers

Voor de taaldocenten werden regelmatig bijeenkomsten georganiseerd met begeleiding van een professionele kracht, docent van het ROC. In het kader van deskundigheidsbevordering werden thema's besproken zoals methodieken, ontwikkelingen op het gebied van NT2, Inburgering, lesmateriaal, werkwijze en aanpak, samenstelling van groepen, afstemming en deelname deelnemers. In afzonderlijke groepen werd met de taalmedewerkers de voortgang van deelnemers besproken, dit in samenhang met andere activiteiten en trajecten.

Naast deze deskundigheidsbevordering gedurende het jaar werd door de docent van het ROC in mei/juni in samenwerking met het Bondgenootschap Geletterdheid en Taal voor het leven, de Training voor Taalvrijwilligers georganiseerd. Deze werd door 15 taalmedewerkers gevolgd.

Vervolg taallessen Nederlands in 2018 in Zaltbommel en Maasdriel

In 2018 wordt verder gewerkt aan kwaliteitsverbetering van het programma NT2, aan het vervolg ondersteuning laaggeletterden NT1 en aan taalgerelateerde activiteiten. Belangrijk hierbij zijn: beroepsgerichte vaardigheden, taal op de werkvloer, maatschappelijke oriëntatie, taal en opvoeden. Bovendien vraagt het aanbod digitale vaardigheden en rekenen extra investering. De opzet van de voortgangsrapportage en registratie wordt verder ontwikkeld. De samenwerking en afstemming met relevante organisaties op het gebied van taal en werk zal worden versterkt. De professionele ondersteuning van taalactiviteiten, 4 uur per week, zal in 2018 gecontinueerd worden vanuit ROC-Rivier.

Taalgerelateerde activiteiten

Nationale Voorleesdagen

Woensdag 25 januari 2017 startten de Nationale Voorleesdagen in Brede School de Waluwe, met de opening in het Cultureel café door wethouder Buwalda. Daarna werd voorgelezen in de groepen van de Brede School mede door taalvrijwilligers van Kompas.

Doelstelling: het stimuleren van voorlezen aan kinderen die zelf nog niet kunnen lezen en het stimuleren van ouders om voor te lezen.

Week van de Alfabetisering van 4 tot 8 september - Taalcafé

Voor alle inwoners van de Bommelerwaard, voor iedereen die 'Taal' ter harte gaat, was er donderdagochtend 7 september een bijeenkomst, een inloopochtend. Voor alle inwoners die meer informatie willen en anderen willen ontmoeten rond taal: boeken, talen, verhalen, lezen, spellen en liedjes. Er werd informatie gegeven over: NT2 voor kinderen – thuis en op school; voorleesactiviteit met vertelkastje; huiswerkbegeleiding; tweetaligheid – thuis, op het werk en school; laaggeletterdheid en interactief voorlezen – hoe doe je dat?

Een zinvolle ochtend met veel informatie en 25 belangstellenden.

Grote DigiTaalStrijd Rivierenland

Kompas deed mee met een team van drie vrijwilligers aan de Grote DigiTaalStrijd waar de taalvaardigheden van de deelnemende teams getest werden in de vorm van een dictee én de digitale vaardigheden. Op maandag 4 september waren de lokale voorrondes in alle 10 deelnemende gemeenten. Met de DigiTaalStrijd werd aandacht gevraagd voor het probleem van laaggeletterdheid, en werd er geld opgehaald om het te bestrijden.

Voorleesproject: Voorlezen door ouderen aan kinderen van Brede School de Waluwe

Het doel is om ouderen uit de wijken de Vergt en Waluwe in Zaltbommel gedurende twintig weken maximaal twee uur per week te laten voorlezen aan huis bij vijftien kinderen met een leesachterstand. Stichting Welzijn Bommelerwaard organiseerde dit samen met de Brede School, Kompas en Vluchtelingenwerk. De uitvoering van dit project zal starten in 2018.

Taalmedewerkers na de training

Computerlessen – digitale vaardigheden voor beginners

Het aanbod van computerlessen voor vrouwen en mannen werd afgestemd op de vraag en behoeften van deelnemers. De vragen waren zeer divers en betroffen vooral basisvaardigheden zoals: omgaan met de computer, oefening met Windows, Word, gebruik van internet, opzoeken van informatie en producten, e-mails schrijven, sturen en beantwoorden, teksten en brieven maken. Gezien de toenemende digitale vaardigheden die gevraagd worden op de werkvloer, in de opleidingen en in het dagelijks leven, neemt de behoefte aan ondersteuning van deze vaardigheden toe. De cursus bestond uit 10 lessen en werd op dinsdagavond gegeven in de periode mei-juli en in de periode oktober-december. In totaal hebben hieraan 16 vrouwen/mannen deelgenomen.

Klik en Tik – digitale vaardigheden

Elke donderdagmiddag werd bij Kompas, in samenwerking met Bibliotheek Rivierenland, de Klik en Tik-cursus georganiseerd. Voor deelnemers, beginnende computergebruikers, die vaardiger wilden worden op de computer met het gebruik van internet, het aanvragen van Digid, e-mailen, bankzaken regelen etc.

De Klik en Tik-bijeenkomsten waren doorlopend, dat wil zeggen dat deelnemers hun eigen tempo konden volgen. Het was een digitaal aanbod met ondersteuning door stagiaires van de bibliotheek en vrijwilligers van Kompas. Er hebben 13 personen deelgenomen.

Taalcursus Engels voor beginners en beginners plus Engels voor beginners

De basiscursus A1 voor beginners was bestemd voor cursisten die geen of weinig Engels gevolgd hadden en graag basis-Engels wilden leren voor hun werk, opleiding en oefening voor het dagelijks leven. Zowel op de werkvloer als bij opleidingen is Engels steeds vaker vaktaal en hoort daarmee in het basispakket. Er werd gewerkt met een lesmethode voor volwassenen, waarbij spreken, luisteren, lezen en schrijven aan bod kwamen. De lessen Engels werden gegeven door een deskundige vrijwilliger. Op dinsdagavond hebben 9 personen deelgenomen.

Engels voor beginners plus

De taalcursus A2 was bestemd voor cursisten die de basis van het Engels enigszins beheersen, maar hun Engels nog verder willen verbeteren met name voor werk, opleiding en vaardigheden in het dagelijks leven. In deze groep waren 7 deelnemers.

Daarnaast was er een tweede groep A2 op woensdagochtend met 6 deelnemers 50+.

Taalakkoord Rivierenland november 2017

LeerWerkKompas

In het LeerWerk Kompas (LWK) participeren naast Stichting Kompas de organisaties Humanitas Bommelerwaard en Vluchtelingenwerk. Er is verder overleg geweest met diverse organisaties die betrokken zijn bij werken en leren zoals gemeenten Zaltbommel en Maasdriel, UWV, Werkzaak, Leer-Werkloket, ROC, SWB, WAPR en Al Amal

Het LeerWerkKompas is een steunpunt voor advies, informatie en ondersteuning m.b.t. werken en leren en heeft een signalerende en intermediaire rol tussen inwoners en organisaties.

Het LWK geeft begeleiding, ondersteuning en coaching richting werk en leren, waar dat ontbreekt en is zeer laagdrempelig. Er worden laagdrempelige informatie- en oefenbijeenkomsten gehouden en trainingen zijn gericht op activering, participatie en economische zelfstandigheid. In nauwe samenwerking en afstemming met genoemde organisaties worden mogelijkheden m.b.t. scholing, Nederlandse taal, werkervaringsplaatsen, strategisch vrijwilligerswerk en betaald werk onderzocht en uitgevoerd. Verder houdt het LWK nauw voeling met de actuele arbeidsmarkt om deelnemers goed te informeren en te ondersteunen. Zo zijn er een enkele bedrijven, die elk een sparringpartner beschikbaar stellen, sparringpartners die deelnemers kunnen begeleiden in hun traject. Daarnaast fungeert het LWK als een trefpunt waar professionals, begeleiders, vrijwilligers of maatjes terecht kunnen voor informatie en advies, waar expertise en ervaringen uitgewisseld en gebundeld worden.

Een professionele kracht, voor 4 uur per week bood ondersteuning en had de organisatie in handen. Zo werden er in beide gemeenten in de Bommelerwaard inloopsprekuren en workshops gehouden, voorlichting en sollicitatietrainingen inclusief loopbaanoriëntatie gegeven.

In 2017 werd besloten de spreekuren van het LWK en de FB (Formulieren Brigade) samen te voegen. Dit bleek een gouden greep. Bezoekers konden met vele vragen terecht en werden zeer deskundig begeleid. Bovendien bleek dat de combinatie in het aanbod bij Kompas van zowel de FB, het LWK en de taallessen elkaar versterken. De 3-eenheid van taal-werk en inkomen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zonder taal geen werk. En zonder redelijk werk geen redelijk inkomen.

Het netwerk GrowZ, opgericht in september 2016, werd in 2017 een groot succes.

Inloopsprekuren

Het inloopsprekuren: iedere dinsdagmiddag bij Kompas in Zaltbommel van 15.30 – 17.00 uur.

Het bleek een goede zaak te zijn om het inloopsprekuren van het LeerWerk Kompas en het spreekuren van de Formulieren Brigade te combineren. Zo werd de bezoeker aangemoedigd om naast de vraag voor LWK of FB ook te kijken of er op het gebied van respectievelijk werk of inkomen iets verbeterd kon worden. Vanuit Werkzaak en Buurtzorg zijn diverse personen naar dit spreekuren doorverwezen.

De spreekuren van het LWK, met een enkel spreekuren in Maasdriel, leverden 37 deelnemers op met wie soms langdurige trajecten gevoerd werden. In een aantal gevallen was er een nauwe samenwerking met Werkzaak.

Vanuit Maasdriel telde het LWK 18 deelnemers en vanuit Zaltbommel 19. Daarnaast kwamen ook inwoners vanuit Maasdriel en Zaltbommel binnen met kortere vragen. Deze vragen zijn niet meegenomen in de telling. Er is vastgesteld dat er een duidelijk stijgende lijn van deelnemers te zien is.

GrowZ

GrowZ is een netwerkgroep van werkzoekenden die elkaar helpen en ondersteunen. Er wordt gebruik gemaakt van elkaars creativiteit en netwerk. Diverse onderwerpen passeerden de revue zoals netwerktips, vacatures, interessante sprekers, bedrijfsbezoeken, mogelijke cursussen, sollicitatietips en het schrijven van een motivatiebrief. De leden maken elkaar onderling attent op wat er aan mogelijkheden aangeboden wordt om sneller aan werk te komen: Open Coffee's, Meet and Greet, open dagen enz. Ze leren van elkaar en helpen elkaar verder.

Van de 22 leden die zich het afgelopen jaar meldden, vonden 13 een nieuwe baan. De Formule: samen- naar- werk- zoeken- is- leuker- en- gaat- sneller, bleek een succes te zijn.

GrowZ is binnen de regio Rivierland de enige netwerkgroep op dit gebied. Dit betekent dat Kompas de netwerkgroep GrowZ ook openstelde voor deelnemers uit de regio Rivierland.

Enkele highlights uit 2017: een bezoek aan het internationale bedrijf Hitachi en het actief aanwezig

zijn op de Feel Good for Work activiteiten; vanuit Schouten en Nelissen ontving GrowZ een exemplaar van hun nieuwe spel: Het Grote Sollicitatie Spel. In juli 2017 sloot netwerkgroep GrowZ, haar eerste en zeer succesvolle seizoen af met een bijzondere workshop van Thomas Höhn, presentatiecoach en stemacteur.

WerkPlus

Werkplus is er op gericht om in een aantal bijeenkomsten deelnemers wegwijs te maken op de arbeidsmarkt en hoe hun opleiding en ervaring naar een baan kan leiden.

De eerste training WerkPlus was erg succesvol. De training behandelde in een tiental bijeenkomsten alle facetten van het zoeken naar een nieuwe baan. Zoals functie- en beroeporiëntatie, de waarde van het zogenaamd 'strategisch' vrijwilligerswerk, cv maken, motivatiebrieven schrijven, gesprekken met een 'werkgever' live oefenen, netwerken en social media. Er deden 8 deelnemers mee. Vier van de acht deelnemers vonden werk; een deelnemer ging een opleiding volgen met een stageplaats; een deelnemer doet nogmaals mee aan de training in 2018 en een deelnemer stopte omdat de cursus niet te combineren was met de zorg voor de kinderen.

Kiezen voor werk

Doelgroep: vrouwen met vragen over hun toekomst met betrekking tot werk, economische zelfstandigheid, opleiding, combinatie opvoeding, zorg en werk. Deze bijeenkomsten zijn in samenwerking met Diversion, Nibud en het ministerie Sociale Zaken en Werkgelegenheid georganiseerd, in heel Nederland. Er is een studiedag gepland met organisaties om deze aanpak en materialen ook zelf in te kunnen zetten.

Pak je kans

Training Taal, Talentontwikkeling en Communicatie. Doelgroep: vrouwen die hun talenten willen ontwikkelen. In 2017 is vooral ingezet op voorbereiding, overleg en planning voor de uitvoering van de training, in samenwerking met het project Pak je Kans Rivierenland/gemeente Tiel.

In de praktijk bleek het niveauverschil groot te zijn. Het programma zal bijgesteld moeten worden zodat er zowel op groepsniveau als op individueel niveau maatwerk geboden wordt.

Vrouwen en mannen aan Zet - Training op weg naar werken en leren.

Stichting Kompas organiseerde in het tweede kwartaal een training voor vrouwen en mannen in de Bommelerwaard, die op de arbeidsmarkt aan de slag willen. In deze training kwamen thema's aan de orde die van belang zijn voor de keuze van werk of beroep, het vinden of veranderen van werk en stage, verdere scholing of opleiding. Na de informatieochtend waren er 10 bijeenkomsten. Tijdens de eerste 5 bijeenkomsten werden kwaliteiten, motivatie, ervaring, dromen, wensen en verlangens door middel van opdrachten in kaart gebracht. Daarna werd gewerkt aan oriëntatie richting werk, concrete stappen en strategisch vrijwilligerswerk en/of scholing. Deelnemers hebben meer inzicht en handvatten gekregen, meer zelfvertrouwen opgebouwd, stappen gezet en een plan van aanpak gemaakt richting werk, opleiding, opleiding in combinatie met baan.

In 2017 is deze training gegeven aan 5 mensen met redelijk zware beperkingen. Gezien de zwaarte van de beperkingen was de individuele begeleiding zeer intensief. Alle vijf de deelnemers hebben hun kansen ontdekt en de afstand tot de arbeidsmarkt zien verminderen. Een deelnemer is aan een HBO-studie begonnen.

Strategisch Vrijwilligerswerk

Het LWK promoot Strategisch Vrijwilligerswerk als opstap naar een gewenste nieuwe baan. Zonder verdringing op de arbeidsmarkt zijn er veel mogelijkheden om met vrijwilligerswerk je vak bij te houden en zelfs uit te breiden. Het LWK houdt hierbij rekening met eventuele arbeidsmarktverdringing en heeft vooral contacten met vrijwilligersorganisaties, zoals Voedselbank, Vluchtelingenwerk, Stichting Leergeld, Kringloop, instellingen of bedrijven die specifieke werkervaringsplaatsen bieden, en die kunnen leiden naar een betere kans op de arbeidsmarkt.

Sparringpartner

Werken met sparringpartner: is het inzetten van vrijwilligers, maar ook vakmensen uit een aantal bedrijven/organisaties, die als expert op een bepaald vakgebied coaching en begeleiding bieden. Het gaat om experts of professionals en/of ervaringsdeskundigen op een bepaald vakgebied die hun kennis en ervaring graag willen inzetten ter ondersteuning van iemand als opstap richting werk.

Aanbod werk gerelateerde activiteiten

Stichting Kompas biedt diverse mogelijkheden aan om de basiskennis te verhogen als aanzet tot reguliere scholing en om in te kunnen stromen op de arbeidsmarkt. Onder basiskennis wordt verstaan een acceptabel niveau van de Nederlandse taal, een zekere kennis van de Engelse taal en computervaardigheden.

Ten eerste biedt Kompas verhoging van het niveau van de Nederlandse taal aan. (zie taalactiviteiten). In de praktijk is een redelijke beheersing van de Nederlandse taal voorwaarde voor betaald werk. Ten tweede blijkt ook dat omgaan met een computer de kansen op werk vergroot. In het seizoen 2016-2017 is gestart met de cursus Klik en Tik – digitale vaardigheden, computerles voor beginners. Naast de cursus Klik en Tik werden trainingen basis computervaardigheden gegeven. Op de tijden dat Klik en Tik plaatsvond, was er ook individuele begeleiding bij het solliciteren via internet, om zo aan de digitale eisen te voldoen van organisaties zoals UWV, WerkZaak en uitzendbureaus. Enige kennis van Word, outlook, email in onze samenleving is onmisbaar. Dit kan het verschil betekenen of iemand de baan wel of niet krijgt. De 'taalkennis' bij solliciteren als mede het digitaal solliciteren geeft nog veel problemen, ook voor laagopgeleide autochtonen.

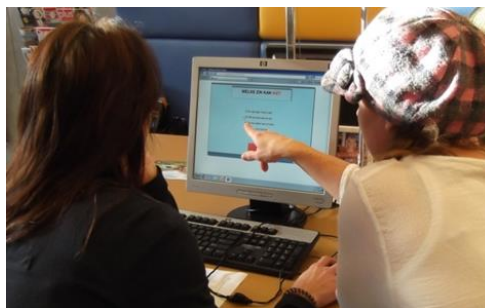
Ten derde biedt Kompas basiskennis Engels aan, als werk gerelateerde activiteit. In sommige branches of bedrijven, zoals Horeca en ICT of Hitachi is kennis van de Engelse taal een voorwaarde.

De Formulierenbrigade (FB), Eerste Hulp bij Administratie

In 2017 hebben veel inwoners in de Bommelerwaard gebruik gemaakt van de Formulieren Brigade. Een goed functionerend team van vrijwilligers met de nodige deskundigheid kon vragen voor advies en hulp beantwoorden en de nodige ondersteuning bieden. Dit heeft succes opgeleverd zo zijn in dit jaar 108 geregistreerde gesprekken gevoerd.

Voor deskundigheidsbevordering van het team is onder andere gebruik gemaakt van een belastingconsulent. Door hem zijn een aantal Workshops verzorgd. Daarnaast heeft het team ander FB 's bezocht om te zien hoe de aanpak daar was.

Het blijkt steeds meer dat een Formulieren Brigade een goed instrument is om burgers uit financiële problemen te houden. Door de ingewikkelde regelgeving zien burgers vaak door de bomen het bos niet meer. Zijn huur en zorgtoeslag over het algemeen wel bekend, de tegemoetkomingen van de gemeentes zijn dat zeker niet. Voorbeelden hiervan zijn Budget Maatschappelijke Participatie, Bijzondere Bijstand, de collectieve ziektekostenverzekering en de tegemoetkoming hoge zorgkosten. In september 2017 was er, met name in de gemeente Maasdriel, belangstelling voor extra spreekuren. Zowel van de woningbouwvereniging De Kernen als van de afdeling schuldhulpverlening van Zaltbommel/Maasdriel kwam er een aanvraag voor de FB om regelmatig spreekuren te houden.

Vooruitzichten voor 2018

Voor wat betreft het Leerwerk Kompas:

Naast de voortzetting van de inloopsprekuren, de individuele begeleiding en het netwerk GrowZ, staat een nieuwe training WerkPlus, zowel in Ammerzoden als Kerkdriel gepland.

Ook zal de geplande en bijgestelde training 'Pak je Kans' bij Kompas plaatsvinden.

De training 'Vrouwen en Mannen aan zet' is gepland voor het voorjaar van 2018.

Uit het overleg met de netwerkpartners blijkt dat er behoefte is aan een sollicitatietraining voor laaggeletterden en vluchtelingen-statushouders, vooral praktisch en minder 'talig'.

Voor wat betreft de Formulieren Brigade:

Op verzoek van de gemeente Maasdriel zal een wekelijks spreekuur gehouden worden in Kerkdriel.

Eind februari 2018, bleken er in de eerste 2 twee maanden van 2018 al ruim 50 gesprekken plaats te hebben gevonden; een verhoging van 300%.

Voor wat betreft de deskundigheidsbevordering zal sterk ingezet worden om de FB goed te begeleiden. Naast presentaties op speciaal gebied, zoals de regelgeving van het UWV, staat een training over Sociaal Zekerheidsrecht gepland en andere trainingen die voor een FB interessant zijn.

Werkveld 2: Gezond leven en veiligheid

‘Gezondheid is een van de belangrijkste bronnen van levensgeluk en welzijn’. Gezondheid wordt door veel mensen als het hoogste goed ervaren. Onder ‘Positieve gezondheid’ wordt verstaan: ‘Gezondheid als het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven’. Hierbij staat de mens centraal, niet de ziekte.

Doelstelling

Het stimuleren en activeren van inwoners om zich in te spannen voor een vriendelijke en veilige leefomgeving in alle wijken en kernen in de Bommelwaard. Dat inwoners zich thuis voelen, actief mee kunnen doen en participeren naar vermogen in de eigen omgeving. Het signaleren van problemen en het bespreekbaar kunnen maken van veiligheid binnen en buitenshuis. Dat informatie en voorlichting en over gezond leven bijdraagt aan meer kennis en inzicht over een gezonde leefstijl, gezond bewegen, sociale contacten en ouder worden. De verwijzing en begeleiding naar de juiste instanties, zorg en hulpverleners ondersteunt de inwoners en versterkt hun zelfredzaamheid en samenredzaam.

Activiteiten Gezond leven en veiligheid

Ouder worden in twee culturen, voor 50 + M/V

Ook in de Bommelerwaard neemt het aantal ouderen, die oorspronkelijk niet uit Nederland komen, sterk toe in de komende jaren. Alle ouderen willen graag oud worden in een omgeving die herkenbaar is en bij hen past. Dit betreft ook de eerste generatie migranten- en vluchtelingen-groepen. Deze groepen hebben vaak extra problemen op het gebied van communicatie, taal en cultuur, psychosociale problemen en traumatische ervaringen. Er spelen specifieke gezondheidsklachten, financiële problemen en de complexiteit van het leven tussen twee culturen. Kennis over voorzieningen en zorg is vaak gering en de cultuursensitieve benadering en zorg voor ouderen uit andere culturen is nog minimaal.

Doel van de activiteiten is ouderen 50+ uit andere culturen mogelijkheden te bieden om mee te doen in het kader van participatie. Ouderen worden ondersteund om hun kwaliteiten in te zetten, actief te zijn en te leren van elkaar, om zo hun zelfredzaamheid en welzijn te bevorderen. Het is belangrijk een vast punt te bieden, zoals een huiskamer, waar ouderen elkaar vinden en waar activiteiten en voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd worden.

De werkzaamheden werden uitgevoerd door deskundige vrijwilligers met ondersteuning door een professionele kracht, aangesteld voor 4 uur per week. Deze draagt ook zorg voor de organisatie en coördinatie van activiteiten voor vrouwen. De deskundige vrijwilligers bij de activiteiten 50+ kwamen zowel uit de eigen achterban als daarbuiten. Stichting Kompas werkte hierbij nauw samen met betrokken organisaties op het gebied van welzijn, wonen en zorg.

Huiskamer: Taallessen Nederlands en creatief voor vrouwen 50 +

In 2017 was de ‘huiskamer’ als ontmoetingsruimte voor vrouwen 50+ niet meer weg te denken. Elke woensdagmiddag werd het eerste deel gebruikt voor oefening in Nederlandse taal met begeleiding van een taaldocent en vrijwilligers. Nederlands voor de dagelijkse praktijk: spreken, luisteren, lezen, schrijven, afhankelijk van wat vrouwen wilden leren. In deze groep zijn grote verschillen in beheersing van de Nederlandse taal, dat vraagt werken in kleine groepjes. Dit jaar zijn andere leermethoden geïntroduceerd, meer gericht op luisteren en spreken. In het tweede deel van de middag was er een keuzeprogramma: creatieve activiteiten of verdere oefening in taal. Onder begeleiding werd er aan diverse creatieve projecten gewerkt. Gemiddeld namen 8 tot 12 vrouwen deel aan deze middag.

Excursie voor vrouwen 50+

In overleg met de Vrouwengroep 50+ is er in mei naar een keramiekcursus georganiseerd in Hurwenen, bij een kunstenares. De vrouwen konden naar eigen inzicht keramische voorwerpen beschilderen, die vervolgens gebakken werden. Het enthousiasme was groot en het resultaat verrassend. Eind juni was er een excursie naar de Haagse markt met een gezamenlijke lunch in de meest kleurrijke wijk van Den Haag. Voor sommigen tevens de eerste kennismaking met de stad Den Haag. Een aantal vrouwen hadden hun dochters uitgenodigd, waardoor het geheel een duidelijke meerwaarde kreeg.

Huisbezoeken

Om de behoefte aan sport te peilen heeft de stagiaire van de opleiding Maatschappelijke Dienstverlening een aantal vrouwen thuis bezocht. Uit deze bezoeken kwam naar voren dat er duidelijk behoefte was aan gesprekken en ondersteuning. Vrouwen gaven hierbij aan bewegen belangrijk te vinden. Helaas blijken er in de praktijk teveel belemmeringen te zijn om mee te doen, zoals mobiliteit en lichamelijke beperkingen.

Gezond bewegen voor vrouwen

Als onderdeel van gezond leven en bewegen is de stimulans en aanbod van sport van groot belang voor deze groep. Het eerste deel van het jaar werden op maandagmiddag sportlessen gegeven op maat en gericht op conditieverbetering, vermindering van spanningsklachten en versterking van vitaliteit voor alle vrouwen.

Voor de vrouwen 50+ was er een speciaal aanbod. Voor sommige vrouwen met lichamelijke klachten was vervoer nog steeds een probleem, evenals de hoge kosten. Uiteindelijk werd het deelnemersaantal te gering, waardoor de lessen gecombineerd werden met vrouwen tot 50 jaar. Dit betekent in de praktijk dat vrouwen die nog redelijk vitaal zijn hieraan deel kunnen nemen. Positief aan deze combinatie was ook dat jongere vrouwen de oudere meenamen. De lessen werden gegeven door een professionele sportdocent. Gemiddeld hebben 12 – 16 vrouwen deelgenomen. Voor de minder vitale vrouwen moet nog een passend aanbod komen.

Sport en andere activiteiten voor mannen 50 +

In het kader van het stimuleren van bewegen, juist als je ouder wordt, is sporten van groot belang. Samen sporten voor een betere conditie, beter bewegen, ontspanning, gezondheid en fitter voelen. In 2016 was er veel belangstelling van mannen voor de sportlessen en na de fittest in oktober 2016 stonden 20 mannen ingeschreven voor de sportlessen. In het voorjaar 2017 was de sportdocent echter genooddaakt te stoppen. Het bleek erg moeilijk om een geschikte sportdocent te vinden. De deelnemers hebben nog enkele maanden zelfstandig gesport. Eind 2017 werd pas duidelijk dat een nieuwe sportdocent begin 2018 de lessen weer uit kan voeren. Met de mannen wordt in 2018 verder gesproken over sport en andere activiteiten, ook in overleg met Al Amal en Vluchtelingenwerk.

Zwemlessen

Er zijn veel vragen voor zwemmen/zwemlessen voor vrouwen, zowel in Zaltbommel als in Maasdriel. In het najaar van 2017 zijn mogelijkheden onderzocht, in samenwerking met Vluchtelingenwerk en andere betrokken organisaties, om in 2018 met een concreet aanbod te komen.

Bijeenkomst: Vrouwen over gezondheid en leefstijl voor vrouwen 40+

Op 7 februari was er een informatiebijeenkomst over voeding en gezond leven voor vrouwen 40+. Er werd informatie gegeven door een gezondheidswetenschapper over gezondheid en leefstijl. Vervolgens gingen de vrouwen met elkaar in gesprek over voeding, bewegen, klachten voor zichzelf en hun kinderen. Deze bijeenkomst was een vervolg op een eerder onderzoek over gezonde leefstijl bij Marokkaanse vrouwen 40+. en Er waren rond de 20 vrouwen aanwezig en erg enthousiast over de bijeenkomst die ze zeer informatief vonden.

Project Opgroeien en leven in twee culturen 16+

‘Leren participeren, participierend leren’ is ook een belangrijk motto voor vrouwen en mannen uit andere culturen met betrekking tot het versterken van maatschappelijke participatie, emancipatie en gezond leven. Ondanks de voortdurende inspanningen op dit moment voor actief meedoen, gezond leven en veiligheid, constateert Stichting Kompas dat nog niet alle groepen, met name uit andere culturen, bereikt worden en deze extra aandacht en inzet vragen. Zoals bekend is er in de Bommelerwaard sprake van achterstand op het gebied van opleiding/scholing en gezondheid. Bij migranten en vluchtelingengroepen is deze achterstand nog sterker en met een te laag opleidingsniveau, minder taalvaardig, last van vooroordelen en discriminatie is daarmee ook de afstand tot de arbeidsmarkt groot. Het gevolg is niet alleen financiële problemen, maar ook psychische problemen, stress en lichamelijke klachten.

Migranten- en vluchtelingengroepen

Het opgroeien en leven in twee culturen laat een grote diversiteit zien en er zijn grote verschillen tussen culturen, landen van herkomst en ontwikkelingen in Nederland. Zoals waarden en normen, tradities, cultuur en religie, rechtspositie, bestaande opvattingen over rolpatronen, man-vrouw-verhouding, opvoedingsidealen, gezag van ouders en conflicterende loyaliteiten. Mensenrechten en keuzevrijheid m.b.t. eigen leven en toekomstplannen zijn belangrijke voorwaarden voor zelfstandig leven. Het bespreekbaar maken van taboeonderwerpen, vaak verborgen problemen zoals verschillende vormen van huiselijk geweld, problemen rond partnerkeuze, echtscheiding, eergerelateerde kwesties, loverboys en schadelijke tradities is dan ook noodzakelijk. Het doorbreken en bespreken van deze taboes brengt een bewustwordingsproces op gang met o.a. als doel het voorkomen van geweld, mentaliteits- en gedragsverandering en effectieve hulpverlening. Daarnaast spelen in het kader van opgroeien en leven in twee culturen veel vragen rond identiteit zowel in Nederland als in het land van herkomst. Ook zijn het gebrek aan toekomstperspectief, vooroordelen en discriminatie factoren die mede de problemen van jongvolwassenen versterken en in sommige gevallen leiden tot dreigende of concrete radicalisering.

Opzet en uitvoering activiteiten

De werkzaamheden werden uitgevoerd door deskundige vrijwilligers met professionele coördinatie voor 4 uur per week, gefinancierd door het Kansfonds. De deskundige vrijwilligers bij de activiteiten komen zowel uit de eigen achterban als daarbuiten. De opzet is om een stevige pool van vrijwilligers te vormen die veelzijdig inzetbaar is.

Stichting Kompas is projectleider en werkt hierin samen met het Buurtteam, Buurtzorg Jong, Vluchtelingenwerk, GGD en andere relevante organisaties en instellingen.

Activiteiten

Serie van 5 bijeenkomsten in het kader van gezond leven in Nederland.

Doelgroep: Syrische vrouwen. In totaal hebben 24 vrouwen hier aan deel genomen. Dit project vond plaats in samenwerking met Vluchtelingenwerk, Buurtteam, GGD, Huisartsen en Gemeente Zaltbommel. Besproken thema's: gezondheid, fysiek en mentaal, medicatie; gezondheidssysteem in Nederland; seksuele ontwikkeling bij kinderen en seksuele voorlichting.

Vorbereiding activiteiten 2018

In het najaar zijn een aantal activiteiten voorbereid en gepland voor begin 2018 zoals de bijeenkomsten Gezond leven in Nederland, met vrouwen uit Eritrea; bijeenkomst over opvoeding o.a. voor vrouwen uit Syrië; de cursus Opvoeden Zo en de Meidensalon.

Training ‘Eigen kracht’, Sterker in het leven staan!

In het najaar van 2016 is de training ‘Eigen kracht’ in samenwerking met het maatschappelijk werk van de STMR van start gegaan en in het voorjaar van 2017 afgerond. Deze training was bedoeld voor vrouwen en mannen die meer zelfvertrouwen wilden krijgen, positiever denken en hun eigen kracht wilden versterken. Er werd gewerkt met oefeningen, uitwisseling, informatie en gesprek. Aan de training hebben 5 personen deelgenomen. De trainer hield contact met deelnemers waar nodig.

Vervolg bijeenkomst Opvoeden Zo

In 2016 organiseerde Kompas samen met de STMR en Humanitas een uitwisseling over opvoeden voor ouders uit verschillende culturen. Een grote gezamenlijke zorg was kinderen en internet, de sociale media en computerspel, hoe daar als ouder mee om te gaan? In 2017 heeft Buurtzorg Jong, volgens afspraak het onderwerp Internet/social media met de Brede School verder opgepakt.

Huiskamer Kerkdriel - Maasdriel

Deze huiskamer is een plek waar migranten, vluchtelingen en inwoners van Maasdriel elkaar kunnen ontmoeten, beter leren kennen en samen activiteiten kunnen organiseren. In de huiskamer is iedereen welkom, vrouwen, mannen en kinderen. Er kunnen verschillende activiteiten opgezet worden op het gebied van creativiteit, sport, muziek, vertellen, spel, taal, koken, uitwisseling en informatie. In het najaar 2017 is gestart met de voorbereiding, ruimte zoeken, financiën en planning met als doel in het voorjaar 2018 te starten.

Vraagbaak voor informatie, verwijzing, hulp, ondersteuning en stand-by

Kompas functioneert als vraagbaak waar inwoners en organisaties terecht kunnen met hun vragen voor informatie, advies en ondersteuning in brede zin. De Stichting heeft naast de opgebouwde expertise een groot netwerk en in de praktijk heeft Kompas vaak een intermediaire rol en adviserende taak. Inwoners konden terecht voor algemene informatie, advies en verwijzing m.b.t. gezond leven, veiligheid en leefomgeving.

Inwoners kwamen met diverse vragen rond wonen, rechtspositie, uitkeringen, zorg en hulpverlening. De intermediaire rol van Kompas was belangrijk naar de reguliere hulpverlening gezien het opgebouwde vertrouwen. Naast de vragen voor informatie kwamen inwoners ook met vragen voor hulp, stand-by bij moeilijke gesprekken, ondersteuning naar autoriteiten etc. Er kwamen ook veel vragen van hulpverleners voor advies, ondersteuning, verwijzing en samenwerking.

Kompas nam deel aan bijeenkomsten en netwerken die door de gemeente, instellingen of belangenbehartigers werden georganiseerd op het gebied van zorg, welzijn en veiligheid

Werkveld 3: Maatschappij, kunst en cultuur

De inwoners van de Bommelerwaard hebben verschillende culturele achtergronden en tradities, een kleurrijke regio. Het is belangrijk inwoners mogelijkheden te bieden voor uitwisseling en discussie rond allerlei maatschappelijke, politieke vraagstukken, ontwikkelingen en actuele vragen die mensen bezig houden. Daarnaast zijn kunst en cultuur een belangrijke motor voor participatie en communicatie. Activiteiten op het gebied van cultuur werken verbindend en kunnen op veel manieren inwoners bij elkaar brengen in wijken en kernen. Kompas stimuleert deelname aan creatieve, muzikale en andere culturele vormen en blijft voortdurend het culturele aanbod onder de aandacht te brengen van diverse groepen. Daarnaast is er door het jaar heen aandacht voor de verschillende culturele tradities en religieuze feesten.

Doelstelling

Het werkveld Maatschappij, kunst en cultuur biedt een podium voor het bespreekbaar maken van politieke en maatschappelijke vraagstukken en het betrekken van inwoners bij discussies die hen raken. Kunst en cultuur als motor voor ontwikkeling, participatie en samenwerking. Binnen dit werkveld wordt ervan uitgegaan dat mensen behoefte hebben aan kunst en cultuur en dat vele vormen van kunst en cultuur het leven van mensen kan verrijken en ruimte bieden voor talentontwikkeling en creativiteit in de brede zin van het woord.

Activiteiten

Publieke debatten en informatie

Debatten over maatschappelijke en politieke ontwikkelingen, actuele vraagstukken, sociale voorzieningen, mensenrechten, rechtspositie en juridische vragen die spelen. De discussie met politieke partijen, beleidsmakers, instanties en betrokken inwoners staat altijd op de agenda en Kompas is actief betrokken bij ontwikkelingen en geeft gevraagd en ongevraagd advies. Er was regelmatig overleg met leder1Gelijk en collega's in Tiel en Geldermalsen, dit in het kader van Mensenrechten, lokaal mensenrechtenbeleid en aanpak van discriminatie op lokaal en regionaal niveau. In Tiel zijn inmiddels dialoogbijeenkomsten georganiseerd.

Bommels debat 'Kansen krijgen kansen pakken'.

Donderdag 18 mei was het Bommels debat 'Kansen krijgen kansen pakken' in de Brede school De Waluwe met Johan Cahuzak als gespreksleider. Het doel van het debat was het vergroten van wederzijds begrip en respect tussen de verschillende inwoners van de gemeente Zaltbommel. Door het bespreekbaar maken van problemen beoogde dit debat een open dialoog tussen de inwoners, om zo een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige woonomgeving voor iedereen in onze gemeente. Het was een boeiend eensgezind debat met de 40 aanwezigen, maar de burenen met kritische noten waren jammer genoeg niet aanwezig. Deze bijeenkomst was in samenwerking met de Vereniging Al Amal uit Zaltbommel, Raad van kerken, moskee Ennasser en stichting Kompas georganiseerd.

Nieuwe Buren – Burendag 25 september 2016

Burendag in de Vergt werd op zondag 24 September van 12:00 uur - 15:00 uur bij de Moskee/het Anker georganiseerd in samenwerking met Vereniging Al Amal, PKN-gemeente Zaltbommel, Moskee Ennasser en VluchtelingenWerk. Er waren allerlei activiteiten voor de kinderen, groot en klein en er was een uitgebreide barbecue voor de burenen in de Vergt, genodigden via de kerken, vluchtelingenwerk en Kompas. Specifieke uitnodigingen zijn gegaan naar 'nieuwe burenen', vluchtelingen uit de hele Bommelerwaard. Deze middag in het kader van ontmoeten en elkaar leren kennen was zeer geslaagd met een grote opkomst van 300 inwoners.

Grenzeloos

De groep Grenzeloos is een vrouwengroep die werd geboren in 2007 vanuit de vraag van Latijns-Amerikaanse vrouwen woonachtig in de Bommelerwaard. Het concept: 'Vrouwen leren van elkaar, iedere vrouw kan iets aan de anderen leren'. Solidariteit binnen de groep is heel belangrijk, vrouwen

proberen elkaar te helpen. In 2017 zaten in de groep Grenzeloos 40 vrouwen uit 24 verschillende landen. Elke donderdagmiddag van 13.00 tot 15.00 uur kwamen gemiddeld 15-20 vrouwen bij elkaar. Meestal waren de bijeenkomsten bij Kompas georganiseerd, soms bij vrouwen thuis. Andere activiteiten waren: een grote wandeling; een bezoek aan Rotterdam; aanwezig bij de ceremonie van de naturalisatie van een van de vrouwen. Vrouwen hebben ook deelgenomen aan het werkontbijt op 8 maart en participeerden in de 8 maart werkgroep. Twaalf vrouwen waren betrokken bij een project met de Soroptimistclub Bommelerwaard en Prezzent waar zij kooksessies verzorgden uit hun authentieke keuken. De opbrengst van de kooksessies ging naar een goed doel.

Internationale Vrouwendag Werkontbijt 8 maart

In samenwerking met de gemeente Zaltbommel organiseerde Stichting Kompas in het kader van de Internationale vrouwendag traditiegetrouw het werkontbijt in het gemeentehuis. Genodigden waren vrouwen; beleidsmedewerkers, vertegenwoordigers van verschillende organisaties of vrouwen op persoonlijke titel. Het thema voor 2017 was: Toekomst en de 'stem' van vrouwen. Leontine van Hooft nam de vrouwen mee op reis naar Afrika, over Ubuntu, over samenwerking, verbinding en inspiratie voor beleidsmakers, organisaties en vrouwen. De deelnemers gingen met elkaar in gesprek over actuele vraagstukken. Er hebben rond de 35 vrouwen deelgenomen aan het werkontbijt, een zeer diverse groep wat betreft culturele achtergrond, professie en opleidingen.

Internationale Vrouwendag Viering 8 maart: Vrouwenrechten Wereldwijd

Woensdag 8 maart werd van 12.00 tot 17.00 uur in de Poorteriej de Internationale Vrouwendag gevierd rond het thema 'Vrouwenrechten Wereldwijd'. Vrouwen maken zich sterk voor mensen-, vrouwen- en kinderrechten. Wat staat vrouwen te doen wereldwijd en dichtbij? 8 Maart was een dag om de kracht van vrouwen te versterken en verworvenheden te vieren. Met een boeiend programma met informatie en discussie, workshops, muziek, zang, dans en een wereldlunch. Het was een dag waarop vrouwen elkaar konden ontmoeten en krachten bundelen. Voor vrouwen uit de Bommelerwaard een zeer geslaagde bijeenkomst. Aan deze dag hebben rond de 200 vrouwen deelgenomen, elkaar ontmoet en gesproken.

De werkgroep 8 maart organiseert elk jaar de Internationale Vrouwendag. In de werkgroep participeren: Stichting Kompas Bommelerwaard, Vrouwengroep Grenzeloos, Stichting Vluchtelingenwerk, Soroptimistclub Bommelerwaard en vrouwen op persoonlijke titel.

Verkiezing Vrouw van het jaar 2017

Na de viering van 8 maart in de Poorteriej was er een programma georganiseerd in de Stadsbrouwerij Orion door de Vrouwen van het jaar. Hier werd de Vrouw van het jaar 2017 bekend gemaakt.

Wereldmuziek Bommelerwaard

In 2017 zijn de bijeenkomsten met Wereldmuziek vervolgd met: vluchtelingen- en migrantengroepen, families en alle inwoners in de regio. De bijeenkomsten waren elke 3e zondagmiddag van de maand bij Kompas in het Multicultureel Café. Met muziek de hele wereld rond. Stichting Kompas organiseerde samen met Vluchtelingenwerk en muzikanten bijeenkomsten met 'Wereldmuziek'. Een middag vol muziek, zang en dans met inwoners uit alle culturen. 'Samen muziek maken en/of luisteren' was de rode draad, iedereen kan meedoen! Waarom deze bijeenkomst? In deze regio wonen mensen uit diverse culturen. Samen zingen, muziek maken en dansen brengt inwoners samen en biedt mogelijkheden om elkaar te ontmoeten en beter te leren kennen. Deze bijeenkomsten bieden de mogelijkheid te spelen en te leren van en met elkaar. De maandelijkse bijeenkomsten waren zeer inspirerend, afwisselend met muziek uit diverse landen, een open podium voor try-outs en een gelegenheid voor mensen om mee te doen. De opkomst varieerde van gemiddeld 30 tot 60 deelnemers, een zeer divers publiek.

NL doet voor vrijwilligers met de Rabobank

Op 17 maart werden de vrijwilligers van Stichting Kompas door de Rabobank in het zonnetje gezet. Deze middag wordt georganiseerd bij Hoppies in Ammerzoden. Er werden verschillende workshops gegeven. Tenslotte werd er met elkaar uitgebreid geluncht. Het was een zeer geslaagde dag in het kader van onderlinge ontmoeting en kennismaking met de medewerkers van de Rabobank en de plek de Hoppies in Ammerzoden.

Social Sofa. Zin om een 'steentje' bij te dragen?

In 2017 is door een vaste groep vrijwilligers veel en enthousiast gewerkt aan de Social Sofa, om deze betonnen buitenbank te bewerken met mozaïekglas. Er was een ontwerp en planning gemaakt en in het voorjaar is gestart met het mozaïeken, elke woensdag- en vrijdagmiddag met begeleiding van een deskundige. Eind 2017 werd verwacht dat de bank in februari – maart 2018 klaar zou zijn. Deze Sofa is inmiddels, 25 maart, geplaatst op de speelplaats bij Kompas.

Creatief en handig – Leren van elkaar

Het atelier 'Creatief en Handig' is een inloop door en voor vrouwen. Elke woensdagavond van 19.00 tot 21.30 uur was er een programma, vrouwen konden vrij binnenlopen. Vrouwen troffen elkaar in het kader van ontmoeting, activering en stimulering en het ontwikkelen van vaardigheden en creativiteit. Zij leerden van elkaar, zoals producten ontwerpen en maken, het werken met stoffen, nieuwe materialen en technieken, creatieve en ambachtelijke vaardigheden uit diverse landen. Het programma werd in samenspraak met de vrouwen gemaakt, uitgevoerd en begeleid door twee vrijwilligers. Gemiddeld waren er 10 tot 12 deelnemers per avond.

Vrouwen en Kunst

Vrouwen creatief aan de slag met stappen in de toekomst

Woensdag 21 juni, tijdens de Bommelse Kunstroute gingen in de Gasthuiskapel vrouwen aan het werk met lijnenspel, ritme, melodie en beweging van andere culturen met begeleiding van de kunstenaar Sabine Vess. Creatieve uitwerking met tekenen, schilderen, knutselen, en teksten. Een creatieve en inspirerende bijeenkomst waar 25 vrouwen aan deelnamen.

Ontmoetingsdiner 12 oktober 2017

Op donderdag 12 oktober organiseerden Stichting Kompas en De Wielewaal een ontmoetingsdiner voor bewoners, medewerkers, vrijwilligers en inwoners uit verschillende culturen. Dit ontmoetingsdiner was gekoppeld aan het Nationaal Integratiediner.

Het Nationaal Integratiediner is een landelijk initiatief. Mensen uit verschillende culturen koken een lekker gerecht en nemen dit mee naar het diner. Proeven van elkaars gerechten, elkaar ontmoeten en beter leren kennen genieten van elkaars cultuur en muziek. Er waren 50 enthousiaste deelnemers.

Markt Delkant in Kerkdriel 25 juni 2017

Op 25 juni was Kompas, samen met de Kerken en Taalplus aanwezig op de markt in Kerkdriel. Er werd informatie gegeven, er was muziek en mensen werden uitgenodigd te proeven van hapjes uit allerlei culturen. Het was uitnodigend om met elkaar in gesprek te gaan. Er was veel belangstelling en het vergrootte de bekendheid van de activiteiten van Kompas in Kerkdriel.

Kerstontbijt 21 december 2017

Op 21 december werd bij Kompas het traditionele kerstontbijt georganiseerd. Deelnemers, medewerkers en cursisten van het ROC waren te gast. In een gezellige sfeer kon iedereen elkaar ontmoeten. Er was een afwisselend programma met een verhaal en muziek. Er waren rond de 60-70 personen aanwezig, een multiculturele groep.

Cursussen Frans, Spaans en Duits

In 2017 zijn vier cursussen Frans en twee cursus Spaans gegeven. Deze cursussen werden gegeven door bevoegde docenten. Er werd gewerkt met lesmethoden voor volwassenen. De cursussen waren kostendekkend. Een nieuw initiatief was het aanbod van de cursus Duits.

Het doel van het aanbieden van deze cursussen was inwoners in de Bommelerwaard de gelegenheid bieden om talen te leren en hun talenkennis op te frissen, op het gebied van het spreken, luisteren, lezen en schrijven. In totaal hebben 40 cursisten deelgenomen.

Bijlage: Financieel overzicht 2017